

Цюряк Ірина Олександрівна

канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри мистецької освіти
Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

МУЗИЧНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕННІО МОРРІКОНЕ

Енніо Морріконе вважають таким композитором, який змінив звучання кіно. Новаторська та впливова музика Енніо Морріконе зробила революцію в музиці кіноіндустрії. Він став відомим завдяки музиці до спагетті–вестернів, знятих його другом Серджіо Леоне, таких як «Жменя доларів» і «Хороший, поганий і потворний». Його скупі саундтреки були життєво важливим компонентом революційного погляду Леоне на жанр вестерну. І все ж це спілкування часто завдавало йому болю, оскільки насправді він був композитором великої універсальності, на його рахунку понад 500 музичних композицій до фільмів і телебачення. Незважаючи на голлівудський успіх, він залишився вірним своєму корінню, написавши багато музики для італійського кіно.

Енніо Морріконе народився в Римі 10 листопада 1928 року. Його батько був джазовим трубачем, і юний Морріконе почав грати на інструменті в ранньому дитинстві і писав короткі композиції до шести років. У школі серед його однокласників був Леоне, з яким він згодом створив одне з чудових партнерств режисера/композитора. «Ми не були друзями, ми були шкільними однокласниками», – сказав якимось Морріконе. «Я маю на увазі, що нам було сім років, тому ми грали разом, але це не можна назвати дружбою» [1].

Пізніше його першим коханням була музика до класичних творів, але, щоб заробити на життя, він почав писати фонову музику для радіодрам. Пізніше він звернувся до музики до фільмів, але жодна з них не мала особливого впливу, поки його старий шкільний друг не попросив його написати саундтрек до фільму «За жменю доларів».

Маючи невеличкий бюджет, Морріконе не зміг відтворити пишні струни ранніх вестернів, натомість використавши електрогітари та різноманітні звукові ефекти, щоб підкреслити часто жорстоку дію на екрані. Цим він підкреслив міфічну порожнечу навколишнього ландшафту та жорстокі реалії, зображені у фільмі, які протягом багатьох років впливатимуть на вестерни.

Найвідомішим є те, що Морріконе написав пам'ятну та інтригуючу тему «Хороший, поганий і потворний» 1966 року, третьої в трилогії «Долари». Зі звуками койотів, ритмами барабанів і звуками електрогітари цей трек незабаром став світовим хітом, досягнувши першого місця в Британії в

1968 році. Він також створив знайомі образи молодого Клінта Іствуда, який їде верхи на мулі над палаючими пустелями, відновлюючи всеамериканський жанр з унікальною європейською іронією.

Згодом Морріконе став одним із найплідніших композиторів своєї епохи, маючи в своєму репертуарі сотні музичних творів до фільмів. «Мене хвилює, коли люди думають про мене як про спеціаліста з вестернів», – сказав він якось. «Вони становлять лише відносно невеликий відсоток музики, яку я написав» [1].

Його бажання зберегти європейський оплот проти домінуючої американської кінокультури також було для нього важливим. Він навіть віддав перевагу рукописним партитурам замість нещодавно модернізованих форм комп'ютерної оцінки. Роботи Морріконе вважалися впливовими на привнесення певного популярного стилю в класичне звучання. Він використовував джазові фрази того часу у своїй партитурі «Одного разу в Америці», щоб створити правильний історичний контекст.

Його музика до фільму «Місія» (1986) була описана як настільки зворушлива, що замість того, щоб доповнити фільм, вона його перевантажила. Професіонал без жодних дурниць, Морріконе залишив у спадщину композиції, які передають вічну ауру. У 2007 році він був із запізненням, як стверджують його численні шанувальники, нагороджений почесною премією «Оскар» і став лише другим композитором, який отримав таку нагороду. Його шість конкурсних номінацій на «Оскар» з 1979 по 2016 рік були за «Дні раю», «Місія», «Недоторканні», «Багсі», «Малена» та «Огидна вісімка». Нарешті він переміг для останнього, ревізіоністського вестерну Квентіна Тарантіно. Це була перша вестерна музика Морріконе за більш ніж три десятиліття.

Деякі вважали музику до фільму «Одного разу в Америці» його найкращим твором. Ще одним фаворитом був фільм Джузеппе Торнаторе *Cinema Paradiso*, до якого також взяв участь син Морріконе Андреа. У 2001 році, вперше виступивши в Лондоні, Морріконе продиригував двома симфонічними концертами, присвяченими музиці до його фільмів, у Barbican Centre. Подібно до його 75-річчя у 2003 році на концерті кіномузики в лондонському Королівському Альберт-Холі музиканти під керівництвом Морріконе грали музику з добірки його переконливих партитур.

Він ніколи не намагався вивчити англійську мову, незважаючи на свою помітну присутність у Голлівуді, і ніколи не втрачав зв'язку зі своїм італійським корінням, залишаючись у Римі більшу частину свого життя. «Мені запропонували безкоштовну віллу в Голлівуді», – сказав він. «Але я сказав: «Ні, дякую, я віддаю перевагу жити в Римі» [1].

Бажання Морріконе відобразити частини своєї особистості у своїх ретельно створених композиціях посилило та трансформувало емоційний вплив фільмів, і він успішно адаптував свою роботу до багатьох різних стилів кіно. Якось він сказав: «Робота в кіно була безцінним досвідом, тому що це дало мені можливість експериментувати зі своїми ідеями, слухати їх у виконанні оркестру, а потім використовувати їх для точної мети» [1].

Морріконе отримав численні нагороди, у тому числі дві премії «Оскар», три премії «Греммі», три «Золоті глобуси», шість премій ВАФТА, десять премій «Давид ді Донателло», одинадцять премій «Настро д'Ардженто», дві Європейські кінопремії, почесну нагороду «Золотий лев» і музичну премію Polar у 2010 році. Його шлях з Оскаром був особливо помітним. Незважаючи на шість номінацій між 1979 і 2016 роками, він нарешті виграв свою першу конкурсну премію «Оскар» у віці 87 років. У 2007 році він отримав почесну нагороду «Оскар» «за його чудовий і багатогранний внесок у мистецтво кіномузики», ставши лише другим композитором після Алекса Норта, який отримав цю нагороду. У 2009 році президент Франції Ніколя Саркозі присвоїв Морріконе звання кавалера ордена Почесного легіону. У 2009 році саундтрек до фільму «Хороший, поганий і потворний» був включений до Зали слави Греммі.

Вплив Морріконе поширюється далеко за межі кінематографа на популярну музику. Metallica використовувала «The Ecstasy of Gold» як вступну музику для концертів з 1983 року, і група записала інструментальний метал-кавер, який був номінований на премію «Греммі». Художники різних жанрів черпали натхнення в його роботах. Radiohead назвали техніку запису Морріконе впливовою на їхній альбом OK Computer. Майк Паттон замовив компіляцію менш відомих саундтреків Морріконе. Muse посилався на його вплив на їхній альбом Black Holes and Revelations. У 2007 році в альбомі-триб'юті We All Love Ennio Morricone виступали Сара Брайтман, Андреа Бочеллі, Селін Діон, Брюс Спрінгстін і Metallica – свідчення його привабливості для різних поколінь і жанрів.

Таким чином, спадщина Енніо Морріконе виходить за межі кіномузики, щоб торкнутися ширшого ландшафту культури ХХ та ХХІ століть. Його здатність створювати звукові пейзажі, які були водночас інноваційними та емоційно резонансними, революціонізувала не лише те, як музика функціонує в кіно, але й те, як глядачі відчувають саму історію.

Те, що робить історію Морріконе такою чудовою, – це не лише нагороди чи обсяг роботи – це незмінна художня цілісність, яку він зберігав протягом семи десятиліть. Він ніколи не поступався своїм баченням комерційного

успіху, але, як це не парадоксально, створив одну з найбільш комерційно успішних і культурно стійких музичних творів кіно. Від свистучих ковбоїв у пустелі Леоне до стрімкої духовності «Місії», від ностальгічної краси «Кінотеатру Парадізо» до загрозливої напруги «Огидної вісімки» Морріконе дав нам музичний словниковий запас, який продовжує формувати те, як режисери та глядачі розуміють силу музики.

Наразі його музика нагадує нам, що справжнє мистецтво полягає не в дотриманні формул, а в глибокому вслуханні в розповідь історії та пошуку звуків – іноді нетрадиційних, завжди автентичних – які висвітлюють істину, що неможливо виразити одними словами.

Маестро покинув нас у 2020 році, але його мелодії лунатимуть вічно.

Список використаних джерел:

1. Ennio Morricone, the composer who changed the sound of cinema (2020) : URL: <https://www.bbc.com/news/entertainment-arts-19626787>
2. Ennio Morricone : URL: <https://www.radiorelax.ua/music/1036-ennio-morricone/>